

**МАНСУУРУУЛАХ ЭМ, СЭТГЭЦЭД НӨЛӨӨТ БОДИСЫН ТУХАЙ
ХУУЛИЙН ШИНЭЧИЛСЭН НАЙРУУЛГЫН ТӨСӨЛД ТУСГАСАН ОЙЛГОЛТ,
ДЭВШҮҮЛСЭН АСУУДЛЫН ТАНИЛЦУУЛГА**

Төсөл нь шинэчилсэн найруулга учраас 2002 оны 11 дүгээр сарын 02-ны өдөр батлагдсан “Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын эргэлтэд хяналт тавих тухай” хуульд үзэл баримтлал, агуулга, зохицуулалтын шинжтэй өөрчлөлтүүдийг нэмж, зарим хэсэгт алдаатай нэр томъёо, утга агуулгын шинжтэй найруулга хийж, зарим зүйл, хэсгийг хассан.

Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын эргэлтийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга нь зохицуулах зүйлийн хувьд нийгмийн харилцааны тодорхой зорилтот хэсэгт хамаарна гэж үзсэн тул томоохон хуулиудын нэгэн адил зарчим гэсэн зүйл, хэсгийг тусгаагүйн зэрэгцээ, “мансууруулах эм”, “сэтгэцэд нөлөөт бодис”, “мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын эргэлт”, тэдгээрийн “хууль ёсны байх”, эсхүл “хууль бус” байх гэсэн нэр томъёог Монгол улсын нэгдэн орсон конвенцуудад дэлгэрэнгүй, аливаа салаа утгагүйгээр томъёолсон тул 2015 онд батлагдсан Хууль тогтоомжийн тухай хуульд заасныг удирдлага болгож, энэхүү төсөлд давхардуулсан зохицуулалтыг тусгаагүй болно.

1.1.Нэр томъёоны талаар:

“Мансууруулах эм”, “сэтгэцэд нөлөөт бодис” гэдэг нь 2 өөр конвенцод зааснаар тодорхойлогдож буй тус тусдаа ойлголт юм.

Харин 3 дахь конвенц буюу мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын эргэлтийн тухай конвенцод зааснаар мансууруулах эм, биобэлдмэл, тэдгээрийн түүхий эдийг бэлтгэх нь төрийн зохицуулалттайгаар явагдаж болох хууль ёсны эргэлт, харин сэтгэцэд нөлөөт бодист хууль ёсны эргэлт гэж байхгүй.

Иймд хууль-конвенц, хууль хоорондын уялдаа холбоог хангах үүднээс энэ хуулийн шинэчилсэн найруулгад хуучин хууль дахь нэр томъёоны зөрүүтэй байдлыг арилгаж, энэ төсөл батлагдахтай холбоотойгоор бусад хуулиуд дахь нэр томъёоны алдааг зөвтгөх саналыг тусгасан. Тодруулбал:

1.Мансууруулах эм гэдгийг Монгол улс 1990 онд нэгдэн орсон Мансууруулах эмийн тухай нэгдсэн конвенц (Convention on Narcotic drugs, UN 1961)¹, сэтгэцэд нөлөөт бодис гэдгийг Монгол улс 1999 онд нэгдэн орсон Сэтгэцэд нөлөөт бодисын тухай конвенц (Convention on psychotropic substances, UN 1971)² -д тус тус ялгамжтайгаар авч үзсэн.

2.Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын хууль ёсны эргэлтийг энэ хуульд зааснаар, хууль бус эргэлтийг Монгол улс 2001 онд нэгдэн орсон Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын хууль бус эргэлтийн тухай конвенц (Convention against

¹ <https://www.unodc.org/unodc/en/treaties/single-convention.html?ref=menuside>

² <https://www.unodc.org/unodc/en/treaties/psychotropics.html?ref=menuside>

Illicit traffick in narcotic drugs and psychotropic substances, UN 1988)-ийн үзэлд баримтлал, агуулгад бүрнээ нийцүүлсэн.

1.2.Төсөлд шинээр зохицуулахаар тусгасан асуудал болон дагалдаж өөрчлөгдөх хуулийн заалт, түүний хэрэгцээ, агуулгын талаар:

а/Төсөлд дараах 2 төрлийн асуудлуудыг шинээр нэмж тусгасан болно.

-Эрүүгийн хуульд заасан мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодистой холбоотой хууль бус эргэлттэй тэмцэх, гэмт хэрэгт оногдуулах ялын бодлогод нэмэлт, өөрчлөлт оруулах. Тухайлбал:

-Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын хууль бус эргэлт болох гэмт хэрэгтэй тэмцэх, мөрдөн шалгах, шийдвэрлэх, урьдчилан сэргийлэх чиг үүрэг бүхий цагдаа, тагнуул, авлигатай тэмцэх газар, шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх, хил хамгаалах, гааль болон төрийн хяналтын чиг үүргийг хэрэгжүүлэх бусад байгууллагын ажилтан, алба хаагч, мөрдөгч, прокурор, шүүгч энэ төрлийн гэмт хэргийг үйлдсэн, хамтран оролцсон тохиолдолд тэдэнд оногдуулах ялыг 2 дахин нэмэгдүүлэхээр тусгасан.

Энэ хүрээнд Эрүүгийн хуулийн тусгай ангид заасан 9 төрлийн гэмт хэрэгт мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын хууль бус эргэлттэй холбоотой гэмт хэргийг үйлдсэн, хамтран оролцсон төрийн албан хаагчдад оногдуулах ялыг 2 дахин нэмэгдүүлж оногдуулах;

Эрүүгийн хуулийн ерөнхий ангийн 5 дугаар бүлэгт заасан ял, түүний төрөл, хэмжээний дээд, доод хязгаарын талаарх ерөнхий зохицуулалттай зөрчилдөхгүй юм.

-Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисыг хэрэглэж, Согтуурах, мансуурах донтой хүнийг захиргааны журмаар албадан эмчлэх тухай хуулийн 33 дугаар зүйлийн 3.1-д заасан “албадан эмчилгээ”-г, мөн хуулийн 17 дугаар зүйлд зааснаар “давтан” эмчлүүлснээс хойш нэг жилийн дотор мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисыг дахин хэрэглэсэн болох нь батлагдсан тохиолдлыг “гэмт хэрэг” гэж үзэх зохицуулалтыг Эрүүгийн хуулийн тусгай ангийн 20.8 дугаар зүйлд тусгалаа.

б/Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын эргэлтийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга нь төрийн байгууллагын чиг үүрэг, бүтэц, зохион байгуулалтыг тодорхой болгож, зорилтот бүлэгт чиглэсэн нийгмийн харилцааг зохицуулах хууль учраас

-мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын хууль бус эргэлттэй холбоотой гэмт хэргийг Эрүүгийн хуулиар;

-түүнийг шалгах, шийдвэрлэх процессыг Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд зааснаар;

-мансуурах донтой хүнд албадан эмчилгээ хийлгэх журмыг 2018 онд батлагдсан Согтуурах, мансуурах донтой хүнийг захиргааны журмаар албадан эмчлэх тухай хуульд заасан журмын дагуу шийдвэрлэх суурь зохицуулалтыг хэвээр үлдээх нь зүйтэй гэж үзсэн болно.

1.3.Төсөлд төрийн зарим үүрэг, түүнийг хэрэгжүүлэх бүтэц, арга замыг шинээр тодорхойлсон талаар:

а/Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын эргэлтэд хяналт тавих, хууль бус эргэлттэй тэмцэх үндэсний хорооны чиг үүргийг илүү тодорхой болгож, хороог хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн удирдахаар, ажлын албаны чиг үүргийг Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах зөвлөлийн ажлын алба хэрэгжүүлэхээр тусгасан.

Энэ нь хуулийн шинэчилсэн найруулгатай холбоотой шинээр байгууллага бий болгохоос зайлсхийхийн зэрэгцээ хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын харьяанд үйл ажиллагаа явуулж буй Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах зөвлөлийн үндсэн чиг үүрэгт мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын эргэлтийг зохицуулах, хяналт тавих, тайлагнах чиг үүргийг нэгтгэснээр Төсвийн хэмнэлтийн тухай хуулийн зорилт, агуулгад нийцүүлсэн болно.

б/Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын эргэлтэд хяналт тавих, хууль бус эргэлттэй тэмцэх үндэсний хороо мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын хууль ёсны болон хууль бус эргэлтийн төлөв байдлын тайланг, цаашид авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний талаарх саналын хамт Засгийн газарт жил бүрийн 10 дугаар сард багтаан тайлагнаж, Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлд мэдээлж байхаар зохицууллаа.

в/Засгийн газраас 2017 онд баталсан “Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын хууль бус эргэлттэй тэмцэх” үндэсний хөтөлбөрийн 3.3.9 дэх хэсэгт тусгасан “мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын шалтгаант эмгэгтэй болон мансуурсан хүнд сайн дурын болон албадан эмчилгээ, сэтгэл зүйн тусламж үзүүлэх, нийгэмшүүлэх үйлчилгээний төв байгуулах” зорилтыг Засгийн газраас журам боловсруулж шийдвэрлэх нь зүйтэй гэж төсөлд тусгалаа.

Өнөөгийн нийгэмд мансуурах донтой хүнд эмнэлгийн болон сэтгэл зүйн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх, нийгэмшүүлэх үйлчилгээг төр, хувь хүн, олон нийт, сайн дурын болон шашны гэх мэт ямар ч байгууллага, хүн хэрэгжүүлж болно.

Иймд энэ харилцааг хуулиар бус, захиргааны байгууллагаас боловсруулсан журмын дагуу зохицуулснаар төр дангаараа үүрэг хүлээх явдлыг багасгахын зэрэгцээ дотоод, гадаадын иргэд, олон нийтийн нэгдсэн сайн дурын (сонирхлын) бүлэг, шашны байгууллага, хувь хүн тухайн үйлсэд нэгдэх боломжийг нээлттэй үлдээх нь зүйтэй гэж үзсэн болно.

Мөн мансуурах донтой хүн сайн дурын үндсэн дээр эмнэлгийн болон сэтгэл зүйн тусламж авах, эмчилгээнд хамрагдах, нийгэмших талаар гаргасан аливаа санал санаачилгыг төрийн болон төрийн бус байгууллага, олон нийтийн сайн дурын бүлэг, иргэд бүхий л талаар дэмжихээр тусгасан.

Олон нийтийн сайн дурын бүлэг гэдэгт шашны болон олон нийтийн мэдээллийн хэрэгсэл дэх иргэдийн нэгдлүүдийг (фэйсбүүк групп гэх мэт) авч үзсэн болно.

